

УДК 378+101

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.1.12>

Сергій КОСТЮЧКОВ

доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та соціальної роботи, Херсонський державний університет, вул. Шевченка, 14, м. Івано-Франківськ, Україна, 76018

ORCID: 0000-0003-1708-643X

Бібліографічний опис статті: Костючков, С. (2025). Філософсько-антропологічний підхід у процесі професійної підготовки магістрантів спеціальності «Соціальна робота». *Ввічливість. Humanitas*, 1, 77–83. doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.1.12>

ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРАНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА»

У статті досліджуються особливості філософсько-антропологічного підходу в процесі професійної підготовки магістрантів спеціальності «Соціальна робота». Освіта в умовах сьогодення має орієнтуватися на пристосування особистості до життя в нових цивілізаційних умовах та накопичення соціально значущого особистісного знання. Рефлексія щодо різних форм і методів освіти є однією з визначальних особливостей сучасної філософської антропології. Актуалізовано потребу розв'язання гострих соціальних проблем в сучасній Україні, що висуває закладам вищої освіти вимогу щодо підвищення якості професійної підготовки фахівців соціальної роботи рівня «магістр». Встановлено, що філософсько-антропологічний підхід в педагогіці має стійку, давню традицію, конвергенція філософської антропології утворює продуктивний комплекс зі специфічним завданням щодо наближення до суб'єктності людини. Показано, що філософсько-антропологічний підхід, здійснюваний у площині концепції антропоцентризму, фокусує увагу на людській індивідуальності та на свідомому розвитку раціонального, аналітичного, критичного мислення. Обґрунтовано необхідність аналізу різних аспектів філософсько-антропологічного підходу в процесі професійної підготовки магістрантів спеціальності «Соціальна робота», зважаючи на її гуманістичну спрямованість. Наукова новизна полягає в обґрунтуванні доцільності філософсько-антропологічного підходу в процесі професійної підготовки магістрантів спеціальності «Соціальна робота». Зроблено висновок про те, що проблематика філософської антропології цілком закономірно поєднується з процесом професійної підготовки магістрантів, майбутніх фахівців у галузі соціальної роботи.

Ключові слова: система освіти, заклад вищої освіти, магістрант, соціальна робота, академічний простір, професійна підготовка, філософська антропологія, цивілізаційний вибір, біофілософія.

Serhii KOSTIUCHKOV

Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Professor at the Department of Philosophy, Sociology and Social Work, Kherson State University, 14 Shevchenko str., Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76018

ORCID: 0000-0003-1708-643X

To cite this article: Kostiuchkov, S. (2025). Filosofsko-antropologichnyi pidkhid u protsesi profesiinoi pidhotovky mahistrantiv spetsialnosti «Sotsialna robota» [Philosophical-anthropological approach in the process of professional training of master's students in the specialty of «Social work»]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 1, 77–83. doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.1.12>

PHILOSOPHICAL-ANTHROPOLOGICAL APPROACH IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING OF MASTER'S STUDENTS IN THE SPECIALTY OF «SOCIAL WORK»

The article examines the features of the philosophical and anthropological approach in the process of professional training of master's students in the specialty «Social work». Education in today's conditions should be oriented towards the adaptation of the individual to life in new civilizational conditions and the accumulation of socially significant personal knowledge. Reflection on various forms and methods of education is one of the defining features of modern philosophical anthropology. The need to solve acute social problems in modern Ukraine is highlighted, which places a requirement on higher education institutions to improve the quality of professional training of social work specialists at the «master's» level. It is established that the philosophical-anthropological approach in pedagogy has a stable, long-standing tradition, the convergence of philosophical anthropology forms a productive complex with a specific task of approaching human

subjectivity. It is shown that the philosophical-anthropological approach, implemented in the plane of the concept of anthropocentrism, focuses attention on human individuality and on the conscious development of rational, analytical, critical thinking. The need to analyze various aspects of the philosophical-anthropological approach in the process of professional training of master's students in the specialty «Social work», given its humanistic orientation, is substantiated. The scientific novelty lies in substantiating the feasibility of a philosophical-anthropological approach in the process of professional training of master's students in the specialty «Social work». The conclusion is made that the issues of philosophical anthropology are quite naturally combined with the process of professional training of master's students, future specialists in the field of social work.

Key words: education system, higher education institution, master's student, social work, academic space, professional training, philosophical anthropology, civilizational choice, biophilosophy.

Актуальність проблеми. В умовах першої чверті ХХІ століття, на сучасному етапі національного відродження нашої держави, боротьби за її суверенітет і незалежність, громадяни України є не тільки свідками, але й учасниками радикальної ревізії усталених поглядів на людину, суспільство, державу, культуру, релігію, а також на соціальні інститути, зокрема – на систему освіти. Розвиток освіти є одним із найбільш чітких індикаторів прогресивного поступу суспільства і держави. Підготовка магістрантів спеціальності «Соціальна робота» є складним, багатоаспектним процесом, адже зумовлює широкий спектр педагогічних завдань, які потребують наукового обґрунтування. Відтак, актуальним вбачається дослідницьке завдання щодо визначення особливостей філософсько-антропологічного підходу в процесі професійної підготовки магістрантів спеціальності «Соціальна робота».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Освіту як специфічний простір формування людини розглядають вітчизняні дослідники В. Андрущенко, В. Бакіров, В. Бех, М. Бойченко, В. Вашкевич, Д. Дзвінчук, К. Корсак, А. Кравченко, М. Култаєва, В. Муляр, В. Рябченко, Н. Скотна, Л. Червона, А. Ярошенко та інші. Зв'язок розвитку системи освіти з цивілізаційним вибором країни проаналізовано українськими дослідниками С. Пирожковим і Н. Хамітовим. Професійну підготовку магістрантів, зокрема – майбутніх фахівців у галузі соціальної роботи, досліджують українські вчені В. Гальченко, В. Корнєшук, Л. Лебедик, О. Повідайчик, С. Репетій, Л. Романовська, А. Співак, Р. Чубук та інші. Перспективи як особистісного так і суспільного розвитку засобами освіти висвітлює в своїх наукових розвідках вітчизняний учений В. Левкулич. Проблеми педагогіки в контексті філософської антропології знайшли відображення в творчому доробку професора В. Табачківського. Окремі аспекти

розглянутої в статті проблеми проаналізовано в публікаціях автора, зокрема – в монографічному дослідженні «Біополітичне підґрунтя філософсько-освітньої концепції в умовах громадянського суспільства» (Костючков, 2015) та підручнику «Основи біофілософії» (Костючков, 2022).

Мета дослідження – визначення особливостей філософсько-антропологічного підходу в процесі професійної підготовки магістрантів спеціальності «Соціальна робота» в умовах сучасного вітчизняного закладу вищої освіти.

Методи дослідження. В процесі дослідження заявленої проблеми були використані методи: аналізу наукових джерел і вітчизняної законодавчої бази; аналізу і синтезу. Метод системного аналізу дозволив проаналізувати взаємозв'язок елементів системи професійної підготовки фахівців у галузі соціальної роботи. Метод герменевтики дав можливість проникнути у внутрішню структуру процесу підготовки магістрантів спеціальності «Соціальна робота». Комплексне застосування вказаних методів дало можливість визначити і показати особливості філософсько-антропологічного підходу в процесі професійної підготовки магістрантів спеціальності «Соціальна робота».

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна освіта має орієнтуватися на пристосування особистості до життя в нових цивілізаційних умовах та нагромадження соціально значущого особистісного знання. Інтеграція людини в соціум реалізується здебільшого, як процес набуття комплексу компетентностей через освітню практику, внаслідок цього трансформується сфера чуттєвого пізнання індивіда, змінюється його світосприйняття та, загалом, набуває нового сенсу розуміння навколишнього світу та самої людини в цьому світі. В процесі вибору найбільш перспективних трендів модернізації освіти, зокрема – вищої, вітчизняні та зарубіжні науковці зосереджують увагу

на традиційних методологіях пізнання не лише освітньої діяльності, а і на світоглядно-методологічних компонентах, у яких актуалізується сутність і природа ключового суб'єкта освітнього процесу – людини, яка навчається та яка навчає. Важливими є нові теоретичні підходи до осмислення взаємозв'язку світової і національної культури та освіти, де остання відіграє роль механізму пристосування особистості до життя, а також продуктивним інструментом міжпоколінної трансляції культурних цінностей і духовних орієнтирів, соціальних норм і сенсожиттєвих позицій.

Показовою в такому аспекті є думка вітчизняної дослідниці А. Кравченко, котра стверджує, що «...освіта в повсякденній свідомості виникає як простір формування людини. Причому не людини «взагалі», а людини, здатної успішно включитися в конкретне життя. Звідси – готовність покласти на освіту завдання формувати майбутню професійну еліту, що означає організацію, контроль, упорядкування та приведення людини до «норми» соціальних запитів (норми, яка, практично, і є особистою компетентністю – *примітка наша*). А якість освіти визначається здатністю результатів освітнього процесу відповідати цій нормі. Зрозуміло, що вона детермінується вимогами суспільства й відповідає його інтересам, у контексті яких відбувається розвиток освіти як засобу соціалізації людини, особливо в умовах сучасності» (Кравченко, 2012, с. 251).

Характеризуючись узагальненим ціннісним змістом освіта є, без перебільшення, явищем поза часом і простором, але розвивається вона у конкретному культурно-історичному континуумі, експлікуючи граничні орієнтири обширу знань певної історичної епохи в конкретний проміжок часу. Освіта XXI століття, незважаючи на велику кількість теоретичних побудов, орієнтованих традиційно на гуманізм, не володіє достатнім потенціалом для формування людини майбутнього та забезпечення збереження людства за умов тотальної глобалізації світу, яка рішуче диктує однозначний вибір, надаючи імпульс прискорення всім процесам соціальної дійсності. Головною метою освітнього процесу нам бачиться розробка та реалізація ефективної моделі «людяного суспільства й суспільної людини» (Костючков, 2016, с. 12), об'єднаних близькими за духом інтенціями,

пріоритетами, інтересами та цілями. Справа, як ми вважаємо, «...не в експліцитній «архаїчності» витоків освіти, певній «антикварності» її сучасних ідей – питання про зміст і глибину цих ідей є в наш час діагностично важливим, оскільки воно торкається самої сутності освіти, дає поштовх для її подальшої, неупинної модернізації, раціоналізації та оптимізації» (Костючков, 2016, с. 12).

Комплексне осмислення освіти зумовлено необхідністю конструктивного підходу до вирішення нагальних проблем освіти саме з державницьких позицій, її засадничих принципів, пояснення закономірностей формування та еволюції даного виду соціокультурної діяльності, яка щодалі набуває чітких обрисів інтелектуального багатства людства. Рівень розвитку освіти є одним із ключових показників цивілізаційного вибору країни, її прагнення зайняти позицію в авангарді світової спільноти, в просторі прогресивного розвитку глобального соціуму. Адже цивілізаційний вибір країни як «...суб'єкта світової історії є передусім вибором способу життя і цінностей, які є продуктивними для країни та її громадян на тому чи іншому етапі її становлення. Вже на цій основі обираються зовнішньополітичні партнери, союзи, блоки тощо» (Пирожков, Хамітов, 2016, с. 45–46).

Експоненціально зростаюча потреба розв'язання гострих соціальних проблем в сучасній Україні висуває закладам вищої освіти вимогу щодо підвищення ефективності професійної підготовки фахівців соціальної роботи рівня «магістр». У зв'язку з цим значної актуальності набуває питання вдосконалення системи підготовки висококваліфікованих кадрів для вітчизняного (в першу чергу!) ринку праці, в контексті творчого розвитку вітчизняних гуманістичних традицій із оптимальним впровадженням інновацій у практику соціальної роботи. В сучасній вітчизняній системі вищої освіти істотно змінюється сам процес підготовки магістра з соціальної роботи: важливим чинником постає не тільки впровадження новітніх технологій соціальної роботи, але і наявність творчого вміння розв'язувати проблеми забезпечення високої ефективності соціальної роботи в її практичній реалізації.

Ефективність реалізації соціальної роботи в суспільстві забезпечується професійною

компетентністю фахівця в сфері соціальної роботи. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», компетентність – це «...здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей» (Закон України «Про вищу освіту», 2014, ст. 1).

Стандарт вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота» галузі знань 23 «Соціальна робота» для другого (магістерського) рівня вищої освіти передбачає, що магістерська підготовка майбутніх соціальних працівників має бути спрямованою на формування в них такої інтегральної компетентності, як «...здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі соціальної роботи або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невідомістю умов і вимог» (Наказ Міністерства науки і освіти України, 2019).

Багаторічний досвід автора в підготовці магістрантів спеціальності «Соціальна робота» дає підстави стверджувати, що для повноцінної підготовки фахівців у галузі соціальної роботи рівня вищої освіти «магістр» необхідним є філософсько-антропологічний підхід. Аргументуємо дане твердження наступними пунктами:

1. Процес навчання майбутніх магістрів спеціальності «Соціальна робота» як зі змісту професійної підготовки, так і щодо вибору оптимальних шляхів і методів досягнення поставленої мети, має бути побудований із урахуванням індивідуальних особливостей кожного магістранта. Бакалаври, котрі вступають до магістратури спеціальності «Соціальна робота», можуть мати освіту, пов'язану не тільки з соціальною роботою, але взагалі іншого профілю – юридичну, економічну, технічну тощо. У зв'язку з цим у магістранта відбувається певна перебудова усвідомлення й реалізації освітнього процесу в різних аспектах – психологічному, соціокультурному, функціональному, змістовному. «Всі різні – всі рівні»: ця теза є соціальною, політичною і правовою максимом сучасного цивілізованого світу. В смисловому просторі філософської антропології це означає, що люди, різні за статтю, національною, расовою приналежністю, психосоматичними особливостями тощо мають рівні права на реалізацію в суспільстві індивідуальних інтересів,

схильностей, запитів, інтенцій. В освіті подібний стан речей наполегливо актуалізує питання про гармонійні взаємовідносини «різностей», відповідно до принципу «Із множини – єдність», а це вже принципово нова філософія освітнього процесу та сфера відповідальності науково-педагогічного корпусу закладу вищої освіти.

2. Магістр соціальної роботи – це майстер, професіонал, здатний гармонійно поєднувати академічну, наукову, дослідницьку, проєктну, керівну діяльність із метою стимулювання росту і розвитку різних сфер соціальної діяльності. Це фахівець, який повинен, крім професійних компетентностей, мати високий рівень філософської культури, гуманістичний світогляд, орієнтований на ставлення до людини, як до найвищої цінності, вміти виходити за власні межі, займати позицію «понад ситуацією», намічати траєкторії пошуку нових сенсів і ціннісних орієнтацій, конгеніальних запитам і викликам сучасності та майбутнього – найближчого та віддаленого. Педагогічне завдання науково-педагогічного колективу в такому контексті полягає в тому, щоб сформувати у магістрантів розуміння людини як найвищої абсолютної цінності, усвідомлення права кожного розвиватися на власний розсуд, відповідно індивідуальним фізичним, інтелектуальним і психічним параметрам.

3. Філософсько-антропологічний підхід в педагогіці має стійку, давню традицію: саме філософська антропологія гармонійно взаємодіє з фундаментальними, ініціальними засадами педагогіки, утворюючи продуктивний комплекс зі специфічними завданням – максимально наблизитися до суб'єктності людини. Але в контексті професійної підготовки магістрантів спеціальності «Соціальна робота» філософсько-антропологічний підхід до аналізу продуктивності вказаного процесу має, на нашу думку, особливе значення. В якості очікуваного і прогнозованого педагогічного результату бачиться ствердження у магістрантів відчуття гармонії з навколишнім світом, а також розвиток соціально-значущих цінностей і чеснот – толерантності, плюралізму, самоповаги, ввічливості, громадянської солідарності, взаємодопомоги, здатності до компромісу. Сучасний ізраїльський філософ А. Маргаліт наполягає на перспективному розвитку таких суспільств, де будуть функціонувати інститути, які не припиняють окремих індивідів, які, своєю чергою,

поважають один одного. Така модель суспільства, яке філософ називає «пристойним», не припускає інституціональної жорстокості та приниження, під яким А. Маргаліт розуміє будь-які форми дій і стосунків, наявність яких дає людині підстави вважати, що в результаті подібних взаємодій порушується відчуття власної самоповаги (*self-respect*) (Margalit, 1994).

4. Філософсько-антропологічний підхід, здійснюваний у руслі концепції антропоцентризму, фокусує увагу на людській індивідуальності та на свідомому розвитку раціонального, аналітичного, критичного мислення. Філософська антропологія фокусує увагу на плюралістичності суб'єктів суспільного життя, при цьому соціальний суб'єкт розглядається як складноструктурована система, що поєднує в собі біогенетичні, соціокультурні та духовно-моральні компоненти. В професійній підготовці магістранти спеціальності «Соціальна робота» продовжують розвивати здатність до індивідуального критичного мислення з особистісним визначенням перспективних цілей освітнього процесу. Просторово-часові орієнтації здобувачів вищої освіти визначаються сформованістю в них фундаментальних уявлень про ієрархію можливих цілей системи професійної підготовки. А забезпеченню професійної орієнтації здобувачів вищої освіти в процесі навчальної діяльності сприяє визначеність системи науково обґрунтованих цілей фахової підготовки магістрів соціальної роботи.

5. Філософсько-антропологічний підхід реалізується в декількох складових – методологічній, методичній, організаційній, виховній тощо. З даного переліку виокремимо методичну компоненту: для педагога-науковця важливим є зміст способів, технік і прийомів у процесі реалізації освітніх практик. Сучасна освіта – це відкрита освіта: вона становить універсальну форму навчання, з використанням широкого спектру як традиційних, так і нових інформаційних і телекомунікаційних технологій і засобів, які створюють для здобувача вищої освіти можливість вільного вибору освітньої траєкторії. Одним із важливих пунктів філософсько-антропологічного аналізу процесу професійної підготовки магістрантів спеціальності «Соціальна робота» є об'єм і зміст філософських освітніх компонент у освітніх програмах закладів вищої освіти. Традиційно філософія має статус засобу вирішення філософсько-методологічних проблем фахової

підготовки різноманітних спрямувань. Філософські дисципліни забезпечують формування у майбутніх фахівців у сфері соціальної роботи комплексу громадянських і професійних особистісних якостей, що слугуватимуть вмінно ефективно й результативно аналізувати об'єкти та явища соціуму, пояснювати причини виникнення суспільних проблем, оцінювати складність і неоднозначність процесів суспільного життя. Втім, реальність є такою, що «Філософія» та похідні від неї освітні компоненти (наприклад, «Філософія та методологія науки», «Філософія науки», «Філософія соціальної роботи» та інші) в силу комплексу причин перестають бути обов'язковими та мінімізуються в контекстах багатьох освітніх програм.

6. Слід враховувати, що філософсько-антропологічний підхід до професійної підготовки магістрантів спеціальності «Соціальна робота» не буде дієвим і результативним без урахування ключового джерела продукування знань – інтелекту. Саме він є запорукою та неодмінною умовою існування, розвитку і прогресу індивіда і соціальної групи; володіючи прагматичною і суспільно значущою функцією – він постає обов'язковою, хоча й не єдиною умовою, еквівалентом, продуцентом і каталізатором накопичення соціального капіталу. Інтелект, як «першодвигун» соціальної еволюції, створює потужний ресурс, який є фактором особистісного і суспільного розвитку, в більш загальному розумінні – запорукою успішної конкуренції фахівця в умовах глобального ринку, а також чинником посилення механізму захисту національних інтересів. Як справедливо стверджує вітчизняний філософ В. Левкулич «Перспективи як особистісного, так і суспільного розвитку істотно залежать від якості й ефективності мислення, від розвиненості аналітичної та критичної складових мислення, а також від уміння й готовності своєчасно скористатися ними з метою перегляду хибних стереотипів і відмови від контрпродуктивних тенденцій. Такі опції особливо актуалізуються в часи домінування на рівні освітнього і загальносуспільного менеджменту хибних парадигм мислення і безвідповідального волонтаризму, засобом якого контраверсійні нововведення без украй необхідного попереднього обговорення хоча б на рівні фахового середовища одним махом легітимізуються в статусі істини в останній інстанції, перетворюючи

суспільство на мимовільного заручника згубних канонів і сумнівних пріоритетів» (Левкулич, 2021, с. 111).

Продовжуючи тему об'єму та змісту філософських освітніх компонент в освітніх програмах закладів вищої освіти, важливо звернутися до традиційного вже в системі вищої освіти питання – які філософські дисципліни є необхідними в процесі професійної підготовки сучасних фахівців для різних галузей виробництва товарів і послуг. Для магістрантів спеціальності «Соціальна робота» в освітніх програмах передбачено зазвичай тільки освітню компоненту «Філософія та методологія наукового дослідження» або змістовно подібні до неї. І це цілком закономірно, оскільки в освітній програмі вказано, що випускники магістратури – фахівці в сфері соціальної роботи, мають бути здатними проводити наукові дослідження на відповідному рівні. Слід враховувати, що для майбутніх фахівців у сфері соціальної роботи знання про людину як унікальне створіння природи – біосоціальну одухотворену істоту, її роль в планетарному житті, шляхи гармонійного співіснування з соціумом і ойкосом, про місце і роль людини в сучасному глобалізованому суспільстві, вбачаються безумовно необхідними. В якості вибіркової освітньої компоненти автором розроблено курс «Основи біофілософії», який структурно й змістовно побудований відповідно до однойменного підручника. В запропонованому магістрантам курсі особливу увагу зосереджуємо на біофілософському розумінні людини, проблематиці вищої цінності людського життя, на особливостях формування світогляду особистості, а також на окремих аспектах взаємодії в системі людина – культура. Формування нових філософських ідей у процесі дослідження людини «...обумовлене не тільки наявністю наукових і соціально-політичних проблем, а також потужними трансформаціями в культурно-духовному житті суспільства, характером і глибиною модернізаційних процесів, переформатуванням моделей соціальної взаємодії з урахуванням сучасних цивілізаційних запитів, викликів і вимог. Перспективними вбачаються розроблення та обґрунтування конструктивної моделі людського суспільства та суспільної людини з акцентом на їх об'єднанні в контексті співпадаючих цілей, інтересів і пріоритетів» (Костючков, 2022, с. 76).

Вочевидь, що в умовах сьогодення необхідним є аналіз різних аспектів філософсько-антропологічного підходу в процесі професійної підготовки магістрантів спеціальності «Соціальна робота», зважаючи на характер її гуманістичної спрямованості на шляху переходу від економічної людини-споживача до особистості людиноцентристського налаштування. Ретельне вивчення і критичне осмислення процесу професійної підготовки магістрантів спеціальності «Соціальна робота» обумовлено нагальною потребою втілення її базових характеристик в умовах кризових процесів, характерних для сучасного українського суспільства. Сучасний фахівець у галузі соціальної роботи в своїй професійній діяльності має виявляти інтерес до особистого життя людини, її ментально-морфологічних особливостей, уявлень про свободу, благополуччя, справедливість тощо. В широкому, філософському розумінні, фахівець у галузі соціальної роботи покликаний професійно працювати з індивідуалізованою соціальною проблематикою, змінювати реальність людського буття на краще, адекватно інтерпретувати ситуації, що можуть виникнути в професійній діяльності.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Магістри спеціальності «Соціальна робота», володіючи високим рівнем гуманітарної підготовки та ерудицією, загальною та філософською культурою, навичками комунікації, умінням писати наукові тексти, знанням іноземної мови можуть знайти (і вже знаходять) предметні сфери прикладання своїх знань і умінь у сфері практичного застосування. Беручи до уваги специфіку підготовки майбутніх фахівців у галузі соціальної роботи, ключовим пунктом постає визначення концептуально-методологічних засад формування ціннісно-нормативного модусу майбутнього фахівця та, відповідно – встановлення стійкого курсу на ефективний соціально-педагогічний результат. Відтак, проблематика філософської антропології цілком логічно із перспективами професійної підготовки майбутнього фахівця в галузі соціальної роботи; мається на увазі методологія дослідження людини, її самореалізації в соціальному просторі, шляхів та засобів оптимізації умов життя і гармонізації взаємозв'язків у трикомпонентній системі «Людина – Суспільство – Держава».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про вищу освіту» №1556-VII від 01.07.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Костючков С. К. Біополітичне підґрунтя філософсько-освітньої концепції в умовах громадянського суспільства : монографія. Херсон : Айлант, 2015. 320 с.
3. Костючков С. К. *Основи біофілософії : підручник для здобувачів усіх рівнів вищої освіти закладів вищої освіти*. Херсон : вид-во ФОП Вишемирський В. С., 2022. 224 с. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/15956>
4. Костючков С. К. Продуктивність сучасної освіти в контексті пристосування людини до життя в нових цивілізаційних умовах. *Грані*. 2016. № 3(131). С. 11–16.
5. Кравченко А. А. Суперечності освітнього процесу в інноваціях інфосвіту: контекст творчості. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник наукових праць*. 2012. Вип. 49. С. 250–256.
6. Левкулич В. Вища освіта сучасності крізь призму концептуальних пріоритетів. *International Scientific Journal of Universities and Leadership*. 2021. № 12. С. 100–116. <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2021-12-2-100-116>
7. Наказ Міністерства науки і освіти України «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота» галузі знань 23 «Соціальна робота» для другого (магістерського) рівня вищої освіти за № 556 від 24.04.2019 р. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/06/231-sotsialna-robota-magistr.pdf>
8. Пирожков С. І., Хамітов Н. В. Цивілізаційний проект України: від амбіцій до реальних можливостей. *Вісник НАН України*. 2016. № 6. С. 45–52. <https://doi.org/10.15407/visn2016.06.045>
9. Margalit A. *Politik der Würde: Über Achtung und Verachtung*. Berlin : Alexander Fest Verlag, 1997. 332 s.

REFERENCES:

1. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» №1556-VII vid 01.07.2014 r. [Law of Ukraine «On Higher Education» №1556-VII of 01.07.2014.]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Kostiuchkov, S. K. (2015). Biopolitychne pidgruntia filosofsko-osvitnoi kontseptsii v umovakh hromadianskoho suspilstva : monohrafiia [Biopolitical basis of the philosophical and educational concept in the conditions of civil society : Monograph]. Kherson : Ailant [in Ukrainian].
3. Kostiuchkov, S. K. (2022). Osnovy biofilosofii: pidruchnyk dlia zdobuvachiv usikh rivniv vyshchoi osvity zakladiv vyshchoi osvity [Fundamentals of Biophilosophy: a textbook for students of all levels of higher education institutions]. Kherson : vyd-vo FOP Vyshemyrskyi V.S. Retrieved from: <http://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/15956> [in Ukrainian].
4. Kostiuchkov, S. K. (2016). Produktivnist suchasnoi osvity v konteksti prystosuvannia liudyny do zhyttia v novykh tsyvilizatsiinykh umovakh [The performance of modern education in the context of human adaptation to life in the new conditions of civilization]. *Hrani*, 3 (131), 11–16 [in Ukrainian].
5. Kravchenko, A. A. (2012). Superechnosti osvitnoho protsesu v innovatsiakh infosvitu: kontekst tvorchosti [The contradictions of the educational process in innovation of the informational world: the context of creation]. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii : zbirnyk naukovykh prats*, 49, 250–256 [in Ukrainian].
6. Levkulych, V. (2021). Vyshcha osvita suchasnosti kriz pryzmu kontseptualnykh priorytetiv [Modern higher education through the prism of conceptual priorities]. *International Scientific Journal of Universities and Leadership*, 12, 100–116. <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2021-12-2-100-116> [in Ukrainian].
7. Nakaz Ministerstva nauky i osvity Ukrainy «Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 231 «Sotsialna robota» haluzi znan 23 «Sotsialna robota» dlia druhoho (mahisterskoho) rivnia vyshchoi osvity za № 556 vid 24.04.2019 r. (2019). [Order of the Ministry of Science and Education of Ukraine «On approval of the standard of higher education in the specialty 231 «Social Work» of the field of knowledge 23 «Social Work» for the second (master's) level of higher education № 556 dated 24.04.2019]. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/06/231-sotsialna-robota-magistr.pdf>
8. Pyrozhkov, S. I., Khamitov, N. V. (2016). Tsyvilizatsiinyi proekt Ukrainy: vid ambitsii do realnykh mozhlyvostei [Civilization project of Ukraine: from ambitions to real opportunities]. *Visnyk NAN Ukrainy*, 6, 45–52. <https://doi.org/10.15407/visn2016.06.045>
9. Margalit, A. (1997). *Politik der Würde: Über Achtung und Verachtung*. Berlin : Alexander Fest Verlag [in German].